

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

TẠ THỊ KHÁNH LY

**NHU CẦU KỸ NĂNG SỐNG CỦA CÁC NHÓM ĐỐI TƯỢNG
ĐẶC THÙ VÀ DANH MỤC KỸ NĂNG SỐNG CẦN TRANG BỊ
CHO HỌC SINH THPT TỈNH THÁI NGUYÊN**

LUẬN VĂN THẠC SĨ GIÁO DỤC HỌC

THÁI NGUYÊN - 2014

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

TẠ THỊ KHÁNH LY

**NHU CẦU KỸ NĂNG SỐNG CỦA CÁC NHÓM ĐỐI TƯỢNG
ĐẶC THÙ VÀ DANH MỤC KỸ NĂNG SỐNG CẦN TRANG BỊ
CHO HỌC SINH THPT TỈNH THÁI NGUYÊN**

Chuyên ngành: GIÁO DỤC HỌC

Mã số: 60.14.01.01

LUẬN VĂN THẠC SĨ GIÁO DỤC HỌC

Người hướng dẫn khoa học: TS. TRẦN ANH TUẤN

THÁI NGUYÊN - 2014

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng cá nhân tôi. Các số liệu, kết quả nghiên cứu trong luận văn là trung thực và chưa được ai công bố trong bất kỳ công trình nào khác. Nếu sai tôi xin hoàn toàn chịu trách nhiệm.

Thái Nguyên, tháng 8 năm 2014

Tác giả luận văn

Tạ Thị Khánh Ly

LỜI CẢM ƠN

Với tấm lòng biết ơn sâu sắc, em xin bày tỏ lòng cảm ơn chân thành tới thầy giáo **TS. Trần Anh Tuấn** đã tận tình chỉ bảo, hướng dẫn, giúp đỡ em trong quá trình nghiên cứu và hoàn thành luận văn.

Em xin chân thành cảm ơn Ban giám hiệu, Khoa sau đại học, các thầy cô giáo khoa Tâm lý - Giáo dục, trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên, gia đình và bạn bè đã tạo điều kiện thuận lợi, động viên, khích lệ em trong thời gian học tập và thực hiện luận văn.

Em xin chân thành cảm ơn ban giám hiệu, thầy cô giáo và các em học sinh trường THPT Thái Nguyên, trường THPT Nguyễn Huệ và trường Phổ thông Vùng cao Việt Bắc đã nhiệt tình giúp đỡ, tạo điều kiện thuận lợi trong quá trình điều tra thực trạng, thu thập thông tin, số liệu phục vụ luận văn.

Dù đã có nhiều cố gắng, song do điều kiện và thời gian hạn chế nên trong luận văn của em chắc chắn không thể tránh khỏi thiếu sót. Em rất mong nhận được sự chỉ bảo, đóng góp ý kiến của các thầy giáo, cô giáo để luận văn của em được hoàn chỉnh hơn.

Thái Nguyên, tháng 8 năm 2014

Tác giả luận văn

Tạ Thị Khánh Ly

MỤC LỤC

Trang

Trang bìa phụ	
Lời cam đoan.....	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục.....	iii
Danh mục các từ viết tắt	iv
Danh mục bảng biểu	v
MỞ ĐẦU	1
1. Lí do chọn đề tài.....	1
2. Mục đích nghiên cứu.....	2
3. Đối tượng và khách thể nghiên cứu	2
5. Nhiệm vụ nghiên cứu	3
6. Phạm vi nghiên cứu.....	3
7. Phương pháp nghiên cứu.....	3
8. Cấu trúc của luận văn	4
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ GIÁO DỤC KĨ NĂNG SỐNG	5
1.1. Vài nét về lịch sử nghiên cứu vấn đề	5
1.1.1. Ở nước ngoài.....	5
1.1.2. Ở Việt Nam.....	6
1.2. Những khái niệm công cụ	7
1.2.1. Kĩ năng sống	7
1.2.2. Giáo dục kĩ năng sống.....	11
1.2.3. Nhu cầu và nhu cầu kĩ năng sống.....	13
1.2.4. Mức độ hình thành kĩ năng sống	15
1.2.5. Nhóm đối tượng đặc thù và vấn đề phân định các nhóm đối tượng đặc thù trong giáo dục kĩ năng sống	16
1.2.6. Phân loại kĩ năng sống và danh mục kĩ năng sống.....	17
1.3. Một số vấn đề lí luận về giáo dục kĩ năng sống cho học sinh THPT theo các nhóm đối tượng đặc thù	21
1.3.1. Tiếp cận địa – văn hóa trong nghiên cứu khoa học xã hội.....	21

1.3.2. Nguyên tắc phân hóa trong giáo dục.....	22
1.3.3. Tiếp cận mục tiêu và chuẩn đầu ra trong xây dựng chương trình giáo dục.....	25
1.4. Đặc điểm lứa tuổi của học sinh THPT theo nhóm đối tượng đặc thù...29	
1.4.1. Đặc trưng tâm lý của học sinh thành phố (khu vực thành phố - đô thị).....	29
1.4.2. Đặc trưng tâm lý của học sinh vùng nông thôn (thuần nông).....	30
1.4.3. Đặc trưng tâm lý của học sinh dân tộc thiểu số (khu vực miền núi và dân tộc ít người)	30
1.5. Các yếu tố ảnh hưởng đến việc hình thành kỹ năng sống của học sinh THPT tỉnh Thái Nguyên	32
Kết luận chương 1	33
Chương 2: THỰC TRẠNG NHU CẦU KỸ NĂNG SỐNG CỦA HỌC SINH THPT TỈNH THÁI NGUYÊN THEO CÁC NHÓM ĐỐI TƯỢNG ĐẶC THÙ	35
2.1. Khái quát về địa bàn, đối tượng nghiên cứu và cách thức khảo sát.....	35
2.1.1. Mô tả địa bàn nghiên cứu (tỉnh Thái Nguyên với đặc điểm các khu vực địa – văn hóa)	35
2.1.2. Cách thức khảo sát.....	36
2.2. Thực trạng hình thành kỹ năng sống của học sinh THPT Thái Nguyên theo nhóm đối tượng đặc thù.....	37
2.2.1. Thực trạng triển khai chương trình giáo dục kỹ năng sống trong các trường THPT ở Thái Nguyên hiện nay	37
2.2.2. Thực trạng nhận thức về kỹ năng sống của học sinh THPT tỉnh Thái Nguyên	43
2.2.3. Thực trạng mức độ hình thành kỹ năng sống của học sinh THPT tỉnh Thái Nguyên theo các nhóm đối tượng đặc thù	48
2.2.4. Các yếu tố ảnh hưởng đến việc hình thành kỹ năng sống của học sinh THPT tỉnh Thái Nguyên.....	54
2.2.5. Thực trạng nhu cầu kỹ năng sống của học sinh THPT tỉnh Thái Nguyên theo các nhóm đối tượng đặc thù	58
2.3. Đánh giá chung (theo nhóm đối tượng đặc thù)	73

Kết luận chương 2	75
Chương 3: DANH MỤC KĨ NĂNG SỐNG THIẾT YẾU CẦN TRANG BỊ CHO HỌC SINH THPT TỈNH THÁI NGUYÊN THEO CÁC NHÓM ĐỐI TƯỢNG ĐẶC THÙ	76
3.1. Nguyên tắc xây dựng danh mục kĩ năng sống	76
3.1.1. Nguyên tắc đảm bảo tính hệ thống	76
3.1.2. Nguyên tắc đảm bảo tính thực tiễn	76
3.1.3. Nguyên tắc đảm bảo tính khả thi	77
3.2. Danh mục kĩ năng sống thiết yếu cần trang bị cho học sinh THPT tỉnh Thái Nguyên	77
3.2.1. Danh mục kĩ năng sống thiết yếu cần trang bị cho học sinh THPT khu vực thành phố - đô thị	77
3.2.2. Danh mục kĩ năng sống thiết yếu cần trang bị cho học sinh THPT khu vực nông thôn	78
3.2.3. Danh mục kĩ năng sống thiết yếu cần trang bị cho học sinh THPT khu vực miền núi và dân tộc ít người	79
3.3. Khảo nghiệm đánh giá tính khả thi của Danh mục kĩ năng sống thiết yếu cần trang bị cho học sinh THPT theo các nhóm đặc thù	80
3.3.1. Mô tả cách thức khảo nghiệm	80
3.3.2. Kết quả và phân tích	80
3.3.3. Một số vấn đề cần tiếp tục nghiên cứu hoàn thiện	82
Kết luận chương 3	84
KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ	85
1. Kết luận:	85
2. Khuyến nghị	85
TÀI LIỆU THAM KHẢO	87
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

GD&ĐT	: Giáo dục & đào tạo
THPT	: Trung học phổ thông
TN	: Thái Nguyên
HĐGDNGLL	: Hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp
GDCD	: Giáo dục công dân
GV	: Giáo viên
HS	: Học sinh
KN	: Kỹ năng
KNS	: Kỹ năng sống
GDKNS	: Giáo dục kỹ năng sống
GT	: Giá trị
GTS	: Giá trị sống
SYK	: Số ý kiến
TL%	: Tỷ lệ phần trăm
TĐ	: Tổng điểm
ĐTB	: Điểm trung bình
TB	: Trung bình

DANH MỤC BẢNG BIỂU

	Trang
Bảng 2.1: Các HĐ giáo dục KNS trong trường THPT hiện nay	38
Bảng 2.2: Mức độ đáp ứng giáo dục KNS đối với HS THPT hiện nay.....	39
Bảng 2.3: Mức độ hiệu quả của hoạt động GDKNS trong các trường THPT.....	40
Bảng 2.4: Các HĐ giáo dục KNS trong trường THPT hiện nay	41
Bảng 2.5: Nhận thức của học sinh THPT tỉnh Thái Nguyên về khái niệm KNS....	43
Bảng 2.6: Nhận thức của học sinh các trường THPT tỉnh Thái nguyên về vai trò của kỹ năng sống	44
Bảng 2.7A: Mức độ quan trọng của giá trị sống theo quan niệm của học sinh THPT tỉnh Thái Nguyên	45
Bảng 2.7B: 05 giá trị sống quan trọng nhất theo quan niệm của học sinh THPT ..	46
Bảng 2.8A: Giáo viên đánh giá mức độ hình thành các KNS của học sinh THPT tỉnh Thái Nguyên.....	48
Bảng 2.8B: Xếp bậc về mức độ hình thành các KNS	49
Bảng 2.8C: Thứ bậc mức độ hình thành các KNS	50
Bảng 2.9: Các yếu tố ảnh hưởng đến hình thành KNS của học sinh THPT tỉnh Thái Nguyên	55
Bảng 2.10A: Mức độ nhu cầu về giáo dục KNS của học sinh THPT tỉnh Thái Nguyên	59
Bảng 2.10B: Tổng điểm mức độ nhu cầu về GDKNS của học sinh THPT tỉnh Thái Nguyên	60
Bảng 2.10C: Thứ bậc mức độ nhu cầu các KNS.....	61
Bảng 2.11: Các KNS quan trọng nhất theo học sinh THPT tỉnh Thái Nguyên tự đánh giá (và đối chiếu với đánh giá của GV)	68
Bảng 2.12: Cách xử trí khi gặp người bị tai nạn/thương tích.....	70
Bảng 2.13: Cách xử lý tình huống của học sinh THPT tỉnh Thái Nguyên	72
Bảng 3.1: Tính cần thiết của các danh mục kỹ năng sống	81
Bảng 3.2: Tính khả thi của các danh mục kỹ năng sống	81
Bảng 3.3: Mức độ hợp lý của các Danh mục kỹ năng sống.....	82

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

Trong những năm gần đây, giáo dục kỹ năng sống (GDKNS) được cả thế giới quan tâm và bàn luận. Trong diễn đàn thế giới về giáo dục cho mọi người họp tại Senegan (2000), chương trình hành động Dakar đã đề ra 6 mục tiêu, trong đó mục tiêu 3 nói rằng: “Mỗi quốc gia phải đảm bảo cho người học được tiếp cận chương trình giáo dục kỹ năng sống phù hợp”. Một trong 6 mục tiêu, là mục tiêu 6, đã xác định yêu cầu: “Khi đánh giá chất lượng giáo dục cần phải đánh giá kỹ năng sống của người học”. Như vậy, GDKNS cho người học đang trở thành nhiệm vụ quan trọng đối với giáo dục các nước.

Chính vì lẽ đó, ngoài việc đào tạo kiến thức chuyên môn, nhà trường cũng cần phải trang bị cho học sinh một số kỹ năng sống (KNS) để không chỉ tạo ra chất lượng nguồn nhân lực đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế xã hội, mà còn phát triển đầy đủ và tự do giá trị của mỗi cá nhân, giúp cho con người có năng lực để cống hiến, góp phần vào thực hiện mục tiêu giáo dục con người phát triển toàn diện về đức, trí, thể, mỹ..., hội nhập xã hội đầy đủ, đồng thời có năng lực để sống một cuộc sống có chất lượng và hạnh phúc.

GDKNS cho học sinh là xu thế tất yếu của giáo dục hiện đại và đã có không ít đề tài nghiên cứu về giáo dục GDKNS cho học sinh trung học phổ thông (THPT). Từ năm 2009 – 2010 Bộ Giáo dục và đào tạo (Bộ GD&ĐT) đã đưa GDKNS vào tất cả các bậc học giáo dục phổ thông.

Tuy nhiên, nhiều nhà nghiên cứu đã chỉ ra rằng: *không thể GDKNS cho mọi đối tượng học sinh như nhau, trong khi mức độ hình thành và nhu cầu KNS của học sinh theo độ tuổi, theo vùng miền, theo nhóm tính cách ...là rất khác biệt*. Bởi vậy, để GDKNS có hiệu quả thiết thực trước hết cần có những nghiên cứu có thể thu tóm và tích hợp xác định thực trạng mức độ hình thành KNS và nhu cầu các KNS thiết yếu ở học sinh THPT, từ đó mới có thể xác định được mục tiêu GDKNS phù hợp cho mỗi nhóm đối tượng học sinh. Từ đó cho thấy cần phải có những nghiên cứu về thực trạng nhu cầu KNS của các